

12 Eylül'ün karanlık izleri

Newroz Uysal

Amed zindanından İmralı zindanına anlamın inşası ve direnme

Ayşe Newroz

Dalga dalga yayılan direniş: 12 Eylül açlık grevi

Derya Aslan

Kibrin kalesini yıkmak: Zindan

Ebru Günay

Ortak bir gelecek için geçmişle yüzleşme

Yüksel Mutlu

Eylül

Hülya Osmanağaoğlu

Ücretli-ücretsiz emek kısılacı, sınıf mücadelesi ve Marksizm

Jin

80. SAYI

İÇİNDEKİLER

1

Amed Zindanı'ndan İmralı Zindanı'na anlamın inşası ve direnme

Newroz Uysal

4

Dalga dalga yayılan direniş: 12 Eylül açlık grevi

Ayşe Newroz

8

Kibrin kalesini yıkmak: Zindan

Derya Arslan

12

Ortak bir gelecek için geçmişle yüzleşme

Ebru Günay

15

Eylül

Yüksel Mutlu

18

Ücretli - ücretsiz emek kısılacı sınıf mücadelesi ve Marksizm

Hülya Osmanağaoğulları

Amed Zindanı'ndan İmralı Zindanı'na anlamın inşası ve direnme

Newroz Uysal-8 Eylül 2024

Amed zindanı gibi şiddet, dayak, cop, demir zincir, uyutmama ve türlü yöntemler olmasa da aynı işkence düzeniğinde yavaş yavaş sessizce süren işkence halidir. Tüm bu fiziki yöntemler yerine doğasında izolasyonu sağlayan bir “ada”, tek ulaşımın iletişimde olma metaforu halini aldığı “gemi”, bu işkenceye zemin olarak kullanılan “hukuk” düzleminde en korkunç işkence yöntemi sürmektedir

Türkiye tarihi, siyasi tutsaklara dönük işkenceler bakımından karanlık bir geçmişe sahiptir. Bunda 12 Eylül tarihine doğru giderken Mamak, Metris özel uygulamaları ile ayrı yer tutsa da Amed 5 Nolu Zindanı büyük işkence ve insanlık dışı ağır hapishane koşulları bakımından ulusal ve uluslararası düzeyde en bilinenidir.

Zindan politik tutsaklar için genelleşmiş, modern hukuksal kavramlarındaki “ıslah etme”den öte iradesini kırma, kişiliği parçalama, direnmenin özünü yok etme ya da azaltma amaçlıdır. 19. yüzyıl ve sonrası devrimler, insan hakları ve hukukun günümüze kadar varan gelişimine rağmen bu amaç değişmemiş, kullanılan araçlarla daha da işlev kazanmıştır.

Amed Zindanı bunun işkence, zor, baskı hali iken günümüz cezaevleri modern rehabilitasyon halidir. Günümüz şiddet yöntemlerinden vazgeçmeyen ama daha işlevli biçimde zindan mimarisi (F Tipi ile başlayan değişim şu an için S, Y tipi), tutsakların kendi aralarındaki ilişkileri, dış dünya (aile, avukat, ziyaretçi) ile ilişkileri, düşünsel yaşamı, uzmanlık adıyla verilen hizmetlerle çağa uygun gelişim kat etmektedir.

Amed zindanında ne kadar işkence ve vahşete karşı varlık savaşı verilmiş ise de günümüz zindan politikaları biyolojik olarak var/yaşayan ancak düşünceleri, ruhları teslim alma savaşı içerisinde diriler.

Sn. Öcalan 2019 yılında zindanlardan yükselen Leyla Güven'in başlattığı açlık grevi sonrasındaki toplumsal, siyasal ve diplomatik çabalar sonucu gerçekleşen görüşmede bu koşullara dair tutsakların "Onur savaşı" verdikleri şeklinde ifadelendirmişti. Düşüncelerine, inançlarına, yaşam biçimine, değerlerine karşı açılan manevi bir teslim alma halidir. Ve bu teslimiyetin gerçekleşmesi halinde kim artık bu tutsakların yaşadığını iddia edebilir ki. Zamana yayılan, sessizce, bilinçli bir ölüm hükmünün icrasındır.

1980'li yıllardaki Amed zindanı ile ilgili kitaplar, filmler, belgeseller, şiirler ve daha çokçası yazıldı ancak yaşananlar karşısında anlatamamanın hayfı devam eder. Amed zindanı günümüzde destanlaşmıştır. Dışarıda katledemediklerini koyduğu zindanlarda da zor, şiddet, işkenceyle imha/yok etmek istediği ruh, darbe aldı ancak direndi ve günümüzde yaşıyor. Asli olarak bedene yapılan işkencelerin yerini alan zindanlarda tek başına, tecrit halinde, sessizlik içinde, insani faaliyetlerden kopuk daracık mekanlara hapsetme ile bedenden çok ruhu hatta aklı hedefler.

Bolu F Tipi Zindanı'nda 2024 Mayıs ayında ziyaret ettiğim Metin Yamalak isimli tutsak tüm koşullarını, idarenin kendilerine tutumunu, kurgulanan düzeni, 30 yıl geçmesine karşın özgürlüğünden alıkonulan arkadaşların durumunu değerlendirirken "bizi zehirliyorlar, bu zehir yavaş yavaş teslimiyet dayatıyor" demişti. Bunun karşısında ise Sn. Öcalan'ın 2019 yılında açlık grevcilerine yazdığı mektubundaki beden, ruhen ve zihnen gelişimi konuşulduğunda işte bunu sağlamak "direnme" demişti.

Politikanın amacını anlamlandırmak ruhsal ve düşünsel direnmenin başat gereğidir. Bu direnmenin araçları ise bir mektup, bir yazı, bir söz, mahkeme savunması, şiir, tiyatro, şarkı ya da halay, kendini eğitecek bir kitap okuma, bazen açlık grevleri olabilmektedir. Bu koşulların hepsi hem sistemi temsil eden idareye hem uğruna direnilen "dışarı"ya en çok da anlamlandırma arayışını yitirmeyen tutsak için yaratım-üretimdir.

Her tutsak için ayrıca planlanmış "kişiyi özel rehabilitasyon" ile her bireyin dayanma sınırı, özüne yabancılaşması, üretememesi, düşüncelerini unutması yine kişiyi özel zaman silsilesinde planlanmaktadır. İnsanın bedeni, ruhu, düşünceleri, insani kimi yanları, mücadele azmi/ateşi bu koşullarda farkında olsun da olmasın da çürümeye bırakılır.

Bunun da en bilinen yöntemlerinden biri “Tecrit”tir. İzolasyon olarak çoğunlukla kullanılır, soyutlamaktır. Yalnızca tek kişilik odada tutulma değil birçok gerçek ya da kurgulanmış deneylerle ulaşılan bilgiler sonucu geliştirilmiş uygulamadır. Her bir tutsak saatlerce, günlerce belki yıllarca izlenmiştir. “Özünden kopuş, özden kopuşu” sağlayacak nitelikte bir tecrit uygulamasını kurmak için yapılan bu araştırmalar sonunda kimi kimden? Kimi neyden tecrit etmek gerekir. Ailesinden, arkadaşından, toplumundan, çocuğundan, sevdiğinden ve yaşamın içinden her bir şeyden. Kendisini kendi yapan temel öğelerden. Siyasi bir tutsak için mücadelesinden, halkından yani yaşamının özünden koparılıştır. Bunun anlamlandırması da karşı çıkışı da ağırdır. Büyük irade ve sabır gerektirir.

Sn. Öcalan İmralı Adasındaki Adası için “ölüm çukuru”, “diri diri gömülme” demişti, farklı tarihlerde “tabutluk” benzetmesini de kullanmıştı. Amed zindanı gibi şiddet, dayak, cop, demir zincir, uyutmama ve türlü yöntemler olmasa da aynı işkence düzeneğinde yavaş yavaş sessizce süren işkence halidir. Tüm bu fiziki yöntemler yerine doğasında izolasyonu sağlayan bir “ada”, tek ulaşımın iletişimde olma metaforu halini aldığı “gemi”, bu işkenceye zemin olarak kullanılan “hukuk” düzleminde en korkunç işkence yöntemi sürmektedir. En dayanılmaz olan bu mekana bu sisteme karşı kimileri Amed zindanı güncelliği diye ifade etmişti.

Ancak 25 yılı geride bırakan aralıksız tecrit, yıllardır süren mutlak iletişimsiz hali ve mutlak yalnızlık, 43 aydır hiçbir haber alamama haline karşılık İmralı Adası neresidir? Neresi güncel, neresi geçmiştir?

İmralı işkence ve tecrit sistemine karşı sınırless düşünme ve üretme mücadelesi ile anlam inşasına girişen Sn. Öcalan’ın “İmralı Duruşu” neyin tekabülü, neyin rotasıdır?

Bu soruların cevabını da başka bir başlık altında konuşuruz...

*“Cezaevi” ve “hapishane” kavramından farklı olarak “çok karanlık ve sıkıcı yer” ile gerçeğe daha yakın bir anlam vermektedir.

*Ceza Tevkif Evleri eğitim ve iyileştirme olarak kavramsallaşmakta

Dalga dalga yayılan direniş: 12 Eylül açlık grevi

Ayşe Newroz-8 Eylül 2024

Evimizdeki ekmekten, işimize, basın ve ifade özgürlüğünden, adaletin geldiği düzeye, kadına yönelik şiddetteki pervasızlaşmadan, toplumsal cinnete kadar herşeyi etkiliyor. Bir yerdeki adaletsizlik ve ses çıkarmama bütün adaletsizliklerin önünü açıyor, bütün adaletsizlikleri doğallaştırıyor. Fikrine katılmadığına uygulanan adaletsizlik ve şiddeti kabul etme, yarın fikrine katıldığına yapılan adaletsizlik ve şiddete ses çıkarma zeminini ortadan kaldırıyor. Adalet için, özgürlük için, daha iyi bir gelecek için 12 Eylül 2012 tarihindeki talepler karşılanmalı, tecrit son bulmalı. Savaşın önünü alacak adımlar atılmalı

Bütün canlılar beslenmezse ölür. Yemek, bitki, hayvan ve insanlar için vazgeçilmezdir. Yani insanlar yaşamak için yer, hatta bazıları yemek için yaşar. Peki bir insan niye bile isteye kendini aç bırakır. Dirhem dirhem ölüme yatar. Hangi irade, hangi istek buna sevk eder. Bir şeye inanmak gerekir. Belki ölünmez ama inandığın şey için ölümü göze almak gerekir. Çünkü bunun sonucunda ortaya çıkacak olan buna değer.

Açlık grevleri tarihte çeşitli siyasal ya da toplumsal istemler için insanların tek tek veya toplu olarak kullandığı bir yöntem olarak kullanılmıştır. Tıp alemi, açlık grevini, bireyin istemli tavrı sonucu eksojen gıda alımını durdurması olarak tanımlanıyor. Buradaki anahtar kelime: istemli tavır. Ciddi bir psikolojik sorunu yoksa kimse ölümü tercih etmez. Parça parça kendini aç bırakarak, ölümü göze almak, yaşamdan daha fazla bir istek olduğunu gösterir.

Bir amaç, bir ideal, bir talep uğruna dünyada ve Türkiye’de çok etkili açlık grevleri yapılmıştır. Açlık grevi, yirminci yüzyılın başında İngiltere’de oy hakkı talep eden s frefelerin cezaevinde greve gitmeleri ile dünya çapında duyulmuş ve görünürlük kazanmıştır. Dünyada İRA direni  ilerinden BobbySands en akılda kalıcısı... Demir  eneli Melekler diye bilinen Amerikalı kadınların oy hakkı için girdikleri açlık grevi önemli bir direniş olarak tarihe geçti. Gandhi de İngiliz yönetimindeki Hindistan’ın bağımsızlığı için açlık grevine girmişti. Türkiye’de Nazım Hikmet’ten, Celal Bayar’a, Deniz Gezmi , Yusuf Aslan, Hüseyin İnan’dan tabi en bilineni ve sonuç alıcısı 14 Temmuz Diyarbakır’da Kemal Pir, Hayri Durmuş, Akif Yılmaz, Ali  i ek’e kadar birçok açlık grev hafızalarda.

Ancak ben haftanın anlamına binaen 12 Eylül 2012 tarihindeki süresiz-dönüşümsüz açlık grevlerini anlatmak istiyorum.    nk  savaşın ve faşizmin bugün olduğu gibi en doruğa ulaştığı dönemdi yine. Ve Kürt sorununun çözümüne en yakınla ılan dönemin kapısını araladı.

Ben de o dönem  zg r basının bir emekçisi olarak hukuksuzluktan ve baskılardan nasibimi almış ve 36’sı tutuklu44 arkada ımla beraber yargılanıyordum. Tek basın emekçileri mi? Avukatından, siyaset isine, öğrencisinden, belediye başkanına kadar her kesimden insan vardı cezaevinde. Hatta o dönem zindana girmeyenin suçluluk duyduğunu söylesem abartı olmaz. Hatta o dönem beni gözaltına alan polis ekibinin ba ı (-ki sonra FET  cemaat faaliyetlerinden tutuklandı) “Kimseyi arama, herkesi aldık, basın nız bitti, kimse size sahip çıkmayacak” dedi. Davamızın savcısı Bilal Bayraktar (-ki sonrası FET  cemaat faaliyetlerinden ihraç edildi, sanırım ka tı) “Haberleri yapmanızdaki amaç ne?” diye sordu. Başkanının dava sürecinde Yargıtay  yesi seçildiği davamızın hakim heyeti (-ki hepsi FET  cemaat faaliyetlerinden yargılandı, tutuklandı) dava süreci boyunca tek tek haberlerimizi sorguladı. Ne kadar tanıdık geldi değil mi?

İ te böyle karanlık bir dönemde, 12 Eylül 2012 tarihinde Diyarbakır D Tipi, Diyarbakır E Tipi Kadın, Kandıra 1 ve 2 Nolu, Siirt E Tipi Kadın ve Erkek ile Bolu Cezaevi’nde 64 kişi süresiz dönüşümsüz açlık grevine ba ladı. Dalga dalga yayılan büyük bir direnişin fitilini ate lediler. 22 Eylül’de 9 cezaevinde 89 kişi daha ba ladı. Dalga büyüdü. 5 Ekim’de 29 cezaevinde 224 kişi daha ba ladı. Peyder peyder sayı her 10 günde bir arttı ve Türkiye genelinde 58 cezaevinde ağır hastalar dışında herkes girdi açlık grevine. Sayı binlere ulaştı.

İki net talebi vardı açlık grevinin: Bir, PKK Lideri Abdullah Öcalan’a yönelik tecridin sona erdirilerek, Öcalan’ın sağlık, güvenlik ve özgür hareket etme koşullarının sağlanması. İki, Kürtçenin kamusal alanda kullanılması, mahkemelerde anadilde savunma ve eğitim öğretiminin kabul edilmesi.

Bu talepler sadece cezaevinin değildi, dışarıda da on binlerce insanın talebiydi. Bunun için hemen hemen her gün birçok ilde çeşitli destek eylemleri oldu. Sokaklardan okullara, meclise her yerde tek gündemdi. Hatta bu eylemlerden gözaltına alınanlar, tutuklananlar oluyordu ve yanımıza gelen tutuklular da olmuştu. O dönem BDP milletvekillerinden bazıları ve Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Osman Baydemir de eylemin sonlarına doğru (son olduğu bilinmiyordu tabiki) açlık grevine başlamıştı.

Tabi o dönem iktidar basını da her zamanki gibi işbaşındaydı. Hatta kebab bile yiyorduk. Arada bir eyleme son verildiğine dair haberler de geçti. Eylemimiz “Devletin bekasını tehdit eden”, “ulusun birlik ve bütünlüğünü sarsmaya çalışan” ve “hükümeti yıpratmaya dayalı” eylemler olarak adlandırıldı. Ancak zorlanan iktidar bir yandan da, anadilde savunma yasa tasarısını Bakanlar Kurulu’ndan geçirdi.

18 Kasım 2012 tarihinde PKK Lideri Abdullah Öcalan’ın kardeşi Mehmet Öcalan İmralı Adası’na gitti. Öcalan görüşmede şunları belirtmişti: “Açlık grevine girenler dışarıdakilerin yapması gereken işi ve sorumluluğu kendi üzerlerine almışlardır. Dışarıdakiler, kendi görev ve sorumluluklarını zaten zor şartlarda olan, hasta olan, dört duvar arasındaki tutsaklara yüklemesinler. Açlık grevi eylem tarzı olarak genel itibarıyla doğru bulmamakla birlikte, açlık grevleri yapılacaksa bile içeridekilerin değil, dışarısının yapması gerekir. Açlık grevi eylemi çok anlamlıdır. Bu eylem yerini bulmuş ve amacına ulaşmıştır. Hiçbir tereddütte kalmadan, bir an önce açlık grevine son versinler.”

Ama o kadar manipölasyon vardı ki, haberlere güvenemedik. Cezaevine faks ulaşmadan Bakırköy’de eylemi bitirmedik.

İlk grubun eylemi tam 68 gün sürdü. Tabi o süreçte yine kan dökülmeye devam etti. Gençler hayatını kaybetti. Ardından sadece kardeşinin değil, hükümetin de görüştüğünü öğrendik. 28 Aralık 2012’de bir televizyon röportajında Recep Tayyip Erdoğan, Kürt sorununu çözmek için hükümetin Abdullah Öcalan ile görüşmeler yaptığını duyurdu. 3 Ocak 2013 tarihinde de Ahmet Türk ve BDP Milletvekili Ayla Akat Ata İmralı’ya giderek Öcalan ile görüştü.

O dönem sadece içerde değil, Türkiye'nin her alanında müthiş bir direniş vardı. Gençler, kadınlar, siyasetçiler, işçiler, gazeteciler herkes destek verdi ve Kürt sorununun çözüme kavuşması için elini taşın altına koydu. Tabi ki sonraki dönemlerde de aynı taleplerle ses getiren etkili açlık grevleri oldu. Bunların her biri de ayrı ayrı hatırlanmayı hak ediyor. Bu da başka bir yazının konusu olsun.

12 Eylül 2012 tarihinde neredeyse tarihteki en kitlesel eylem olabilecek açlık grevindeki talepler çok önemliydi. İyi yürütülse, samimi olursa görüşmeler çözüme evrilebilir, Ortadoğu'nun bu kadar savaş karmaşasında Türkiye gül bahçesi olabilirdi. Hatta dünyaya örnek olacak demokrasi modeli yaratılabilirdi. Şimdi de aynı talepler geçerli ve Türkiye'nin temel sorunlarına çevrildiği tecritten kurtarılarak çözüm gelişebilir. İmralı'dan başlayan tecrit kartopu misali büyüyerek ve bir sarmal halinde her yere yayıldı. Evimizdeki ekmekten, işimize, basın ve ifade özgürlüğünden, adaletin geldiği düzeye, kadına yönelik şiddetteki pervasızlaşmadan, toplumsal cinnete kadar her şeyi etkiliyor. Bir yerdeki adaletsizlik ve ses çıkarmama bütün adaletsizliklerin önünü açıyor, bütün adaletsizlikleri doğallaştırıyor. Fikrine katılmadığına uygulanan adaletsizlik ve şiddeti kabul etme, yarın fikrine katıldığına yapılan adaletsizlik ve şiddete ses çıkarma zeminini ortadan kaldırıyor. Adalet için, özgürlük için, daha iyi bir gelecek için 12 Eylül 2012 tarihindeki talepler karşılanmalı, tecrit son bulmalı. Savaşın önünü alacak adımlar atılmalı.

Kibrin kalesini yıkmak: Zindan

Derya Arslan-8 Eylül 2024

Diyarbakır Cezaevi’nde yaşananlar, bölge halkı üzerinde derin bir travma yaratmış, bu travma Kürt özgürlük mücadelesi içinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Cezaevindeki insan hakları ihlalleri ve işkenceler, Esat oktay şahsında faşizmin kalesine insanlık tarihinin ise en görkemli direnişine dönüşen 5 nolu askeri cezaevi 1980’li yıllarda halk desteği bulması ile de mücadeleyi etkili bir faktör haline getirir. Bu cezaevinde yaşananlar, sadece bir baskı aracı değil, aynı zamanda Kürt meselesinin derinleşmesine yol açan en büyük olaylar zincirinin de başlangıcıdır adeta. Bedenlerini açlığa yatıran ölüm orucu direnişçileri ile tanışır Kürdistan ve Kürt halkı

Zindanlar, insanlık tarihinin en eski yapı türlerinden biri olarak kabul edilir ve uzun bir geçmişe sahiptir. Zindanların amacı, başta suçlular olmak üzere, istenmeyen kişilerin toplumdan izole edilmesi ve cezalandırılması olmuştur. Bu yapıların evrimi, sosyal ve siyasi yapılarla birlikte değişiklik göstermiş, farklı medeniyetlerde çeşitli amaçlar doğrultusunda kullanılmıştır.

Zindanlar, Antik Mısır, Mezopotamya, Yunan ve Roma gibi uygarlıklarda da önemli bir yere sahipti. Antik Mısır’da suç işleyenler genellikle ağır işlerde çalıştırılır, zindanlar ise köleleri ya da savaş esirlerini kontrol altında tutmak için kullanılırdı. Benzer şekilde Antik Mezopotamya’da Hammurabi Kanunları’na göre suçlular ceza olarak hapsedilebiliyordu.

Antik Yunan’da zindanlar, genellikle suçluların yargılanana kadar tutulduğu yerler olarak işlev görürdü. Sokrates’in, Atina’daki zindanda tutulduktan sonra baldıran zehri içerek

ölüme mahkûm edilmesi, bu dönemin en ünlü zindan olaylarından biridir. Orta Çağ'da zindanlar, feodal lordlar ve krallar tarafından güçlerini sürdürmek için kullanılan önemli bir araç haline geldi. Şatoların altına inşa edilen bu zindanlar, çoğunlukla işkence odaları ve dar, karanlık hücreler içeriyordu. İşkence, itiraf elde etmek ya da cezalandırmanın bir parçası olarak zindanlarda yaygın bir uygulamaydı.

Bu dönemde suçlular, genellikle savaş esirleri, siyasi mahkûmlar ya da dinsel sapkınlara olurdu. Engizisyon mahkemeleri, dinsel inançlarını sorgulayan veya farklı mezheplere ait kişileri cezalandırmak için zindanları yoğun bir şekilde kullandı. Zindanlar sadece cezalandırma aracı değil, aynı zamanda devletlerin ve kilisenin otoritesini sürdürme mekanizması olarak da işlev gördü.

Rönesans ve Aydınlanma dönemleriyle birlikte zindanların işlevinde bir değişim yaşandı. İnsan hakları ve ceza adaleti konusundaki düşünceler gelişmeye başladı. John Locke, Montesquieu ve Jean-Jacques Rousseau gibi düşünürler, birey haklarının ve adaletin önemini vurguladılar. Bu, cezalandırma sisteminin reforme edilmesine ve zindanların işlevinin sorgulanmasına yol açtı.

Bu dönemde Avrupa'da modern anlamda hapisanelerin temelleri atıldı. Zindanlar artık sadece suçluları cezalandırmak için değil, aynı zamanda onları ıslah etmek ve topluma geri kazandırmak amacıyla kullanılmaya başlandı. Bu düşünce yapısı, özellikle İngiltere ve Fransa'da hapisane reformlarını beraberinde getirdi. 19. ve 20. yüzyıllarda zindanlar, modern hapisane sistemine dönüştü. Suçluların ıslah edilmesi ve yeniden topluma kazandırılması amacıyla eğitim ve rehabilitasyon programları zindanların parçası haline geldi. Fakat, özellikle totaliter rejimlerde zindanlar, muhalifleri baskı altına almak için kullanılmaya devam etti. Sovyetler Birliği'nde Gulaglar, Nazi Almanyası'nda toplama kampları, Çin'de ise siyasi mahkûmlar için oluşturulan çalışma kampları, zindanların bir baskı aracı olarak modern çağda da kullanımının devam edildiği biliniyor. Çağımızda ise devamı olarak bulunduğumuz coğrafyanın Zindan izlerini görmek mümkündür. 12 Eylül 1980 askeri darbesi, Türkiye tarihinde derin izler bırakan, ülkenin siyasi, sosyal ve kültürel dokusunu kökten değiştiren bir olaydır. Darbenin ardından gerçekleşen insan hakları ihlalleri, işkenceler ve cezaevlerinde yaşanan trajediler, bu dönemin karanlık yüzünü oluşturur. Bu sürecin simgelerinden biri de "12 Eylül zindanları" olarak anılan cezaevleridir. Özellikle Diyarbakır, Mamak ve Metris cezaevleri, bu dönemde yaşanan sistematik işkencelerin, kötü muamelenin ve ağır insan hakları ihlallerinin merkezi haline gelmiştir.

Diyarbakır Cezaevi'nde yaşananlar, bölge halkı üzerinde derin bir travma yaratmış, bu travma Kürt özgürlük mücadelesi içinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Cezaevindeki insan hakları ihlalleri ve işkenceler, Esat Oktay şahsında faşizmin kalesine insanlık tarihinin ise en görkemli direnişine dönüşen 5 nolu askeri cezaevi 1980'li yıllarda halk desteği bulması ile de mücadeleyi etkili bir faktör haline getirir. Bu cezaevinde yaşananlar, sadece bir baskı aracı değil, aynı zamanda Kürt meselesinin derinleşmesine yol açan en büyük olaylar zincirinin de başlangıcıdır adeta. Bedenlerini açlığa yatıran ölüm orucu direnişçileri ile tanışır Kürdistan ve Kürt halkı. Açlık grevlerinin ise şöylesi bir önemi vardır. Açlık grevleri, bireylerin ya da grupların, çeşitli siyasi, sosyal ya da adli taleplerini dile getirmek ve bu taleplere dikkat çekmek amacıyla yiyecek almayı reddetmeleriyle gerçekleştirilen bir protesto yöntemidir. Bu yöntem, insanlık tarihi boyunca farklı dönemlerde ve coğrafyalarda kullanılmış olup, özellikle siyasi mahkumlar ve muhalif gruplar tarafından benimsenmiştir. Açlık grevi, fiziksel bedeni direniş aracı olarak kullanmanın en çarpıcı örneklerinden biridir. Gandhi'nin açlık grevleri, Hindistan halkı üzerinde büyük bir etki yaratmış, İngiliz yönetimine karşı direnişin sembollerinden biri haline gelmiştir. 1932'de İngiliz hükümeti tarafından Hindistan'daki kast sistemine dayalı ayrımcılığı artıracak yeni yasal düzenlemeler getirilmek istendiğinde, Gandhi açlık grevine gitmiş ve bu, kamuoyunda geniş yankı uyandırarak hükümeti geri adım atmaya zorlamıştır. Gandhi'nin açlık grevi yöntemi, sadece Hindistan'da değil, dünya genelinde pasif direnişin bir sembolü olarak kabul görmüş ve diğer bağımsızlık hareketleri ya da toplumsal adalet mücadelelerinde de ilham kaynağı olmuştur. Amed zindan direnişi de tamda böylesi bir karşı duruşun ilhamı ve pratiğidir.

Kemal pir, Hayri durmuş Ali Çiçek, Akif Yılmazların başlattığı tarihi duruşun ve bayrağın taşıyıcıları olmuştur elbette. 2018 7 Kasım'da başlayan 2019 unu mayıs ayında biten Amed zindanında ruhun yeniden şahlanması olarak ele alınan grevin bir bölümünde 90 güne yakın süre grevde kalmış biri olarak bedenin dirhem dirhem devrime katık edilmesini hissetmenin kibrin kalesini kumdan kaleler misali nasıl yılıp geçtiğini görmek devrim inancımı bir kez daha perçinledi büyüttü ve güçlendirdi. Faşist cuntaların ruhunu yitirmiş duvarlarına karşı yaşamla hayatın her zerresini örmeye çalışan tutsakların yıkım ve ölüm felsefesinden uzak, ilmek ilmek hayatı ördüğü bir dönemin adı olan bu direniş salt Amed 5 nolu değil, tarihinden günümüze Zindan gerçekliğini yıkıp geçen bir sürece imza attı. Yine salt bu coğrafyanın değil inşa edicilerini dahi pişman eden bir sonuca evrilmesi, grev sürecinde fedai eylemcilerin birer birer şahadetiyle anlam gücü ve duygusu yüksek bir direnişe dönüştü. Zülküf gezen Ayten Behçet medya Çınar Zehra sağlam mahsun Pamay Yonca Akıcı Sıraç yüksek bedenlerini açlık grevcilerinin etrafında ışığa ve Aydınlığa

dönüştürdü.12 eyllden bu yana zindanların tanıklık ettiği tm devrimcileri selamlayan Ardılı olan şahadetlerle başarıya kilitlenen tm arkadaşlarla direnişin sonunda zılgıtlar ve sloganlarla, kaybettiklerimize sözler verdik. Omuz omuza Zindan duvarlarını ve ikrarın kibir kalesini yıkmanın coşkusu ile bitirdik eylemimizi. Bir kez daha kemallerden Aytenlere Zlkflere direnenlere selam olsun yarım kalan hayalleriniz tamamlamak sözmz olsun, her yer zindan her yer direniş şiarımız olsun...

Ortak bir gelecek için geçmişle yüzleşme

Ebru Günay-8 Eylül 2024

Kürt halkının bir savaş hafızası oluştu ve derin izler bıraktı. Yaşadığı acıların görünmez olduğunu düşünen, adaletin ve hukukun Kürtler için tesis edilmediğini her gün yaşadıkları ile deneyimleyen bir halkın, bu suçların failleriyle yüzleşmesi gelecek için önemli bir adım. Geçmişle yüzleşmek acıların görünür olması, tarafların birbirini anlaması ve ortak dilin oluşması açısından önemli. Herkesin sorduğu “acılarda bile ortaklaşamıyorsak geleceği nasıl ortaklaştıracağız?” sorusunun cevabı geçmişle yüzleşmek ve onarıcı bir adalet süreci inşa etmektir. Böylece savaşın yarattığı hafızanın yerini demokratik ortak bir geleceğin inşa arzusu alacaktır

Çatışmalı süreçlerin en belirgin özelliği suçların görünmezliği ve faillerin hesap vermemezliğidir. Bu nedenle barış süreçlerine geçerken en çok konuşulan konu geçmişle yüzleşmek oluyor. Geçmişle yüzleşmek önemli, ama asıl soru neden ve nasıl? Bazen şöyle de düşünebiliriz geçmiş kuralamanın kime ne yararı olacak, önemli olan geleceği inşa etmek değil mi? İşte düğümün kitlendiği nokta burası, geleceği nasıl inşa edeceğiz ortak geleceği bu çatışmalı sürecin üzerine nasıl kuracağız? Elbette dünya da yol gösterici sayısız deneyim var. Hepsinin ortak noktası şu ki; geçmişle yüzleşmeleri! Geçmişle yüzleşirken, hakikatler açığa çıktığı oranda hatta “neden, niçin?” gibi çok basit soruların cevabını öğrendiğimiz de adalet duygumuz onarılır. İşte işin sırrı onarılan adalet duygusudur.

Çatışmalı süreçlerde tarafların ve toplumların geçmişleri ayrı ayrı yazılır. Herkes kendi yaşadıklarından kendi çektiği acılardan geleceğe bakar ki bu toplumlar arası mesafeyi

daha da açar. Bilerek veya bilmeyerek derinleşen bu toplumsal yarıkla geleceği ortaklaştırmak biraz meşakkatli bir işe dönüşüyor.

Bu süreçlerin çözümü pozitif hukuk içerisinde mümkün olabilir. Ancak hukuk sistemini oluşturan yasal mevzuatı, soruna neden olan zihniyetten ayrı düşünmeyiz. Pozitif hukuk sistemini tarafsız ve objektif düşünebilir miyiz? Günümüz koşullarında birçok insanın buna hayır dediğini bilmek için özel bir çabaya gerek yok. Yargının tarafsızlığını ve bağımsızlığını gölgede bırakacak onlarca karar var. Hiç uzağa gitmeye bile gerek yok yüzlerce Kürt kadının maruz kaldığı özel savaş politikalarındaki dava dosyalarındaki sonuçlar ortada. Onlarca ırkçı saldırıda faillerin ellerini kollarını sallayarak dolaştıkları da aşikar.

Geçmişle yüzleşirken onarıcı ve gerçek adalete ihtiyaç var. Pozitif hukukun esas aldığı ıslah etmek üzerine kurulmuş bir adalet anlayışı toplumsal bir sağaltmayı sağlayamaz. Cezalandırma üzerine kurulmuş hukuk sistemi yaraları iyileştirmekten uzaktır çünkü failler neden oldukları yaraların farkında değiller. Yüzleşmenin ağırlığından olsa gerek ki failler bundan hep kaçtılar. Türkiye yakın tarihi yüzleşmeyi bekleyen birçok olayla dolu, ama bu yargılama süreçlerinin çoğu zamanaşımı gerekçesi ile raflara kaldırıldı. Yargılama süreçlerinde de failler duruşmalara gelmekten ve acılı aileler ile yüzleşmekten hep kaçındılar. 17 bin faili meçhul cinayetin aydınlatılmaması pozitif hukuka olan güvensizliğin en somut örneğidir. 12 Eylül darbecilerinin yargılandığı dosyada bırakalım hakikatle yüzleşmeyi sanıklar duruşma salonuna dahi getirilmediler.

Son on yılda iktidar kimi zaman geçmişle yüzleşiyorum havası yaratarak manipülasyonlar yaptı. Bu süreçlerin hiçbirinde Kürt halkına yönelik gözaltın da işkence, taciz, tecavüz, faili meçhul cinayetler, köy boşaltmalar, katliamların hesabı sorulmadı. Bir dönemin meşhur tabiri ile Fırat'ın öte yakasında yapılanların üzeri örtüldü ve hala da örtülüyor.

Geçmişle yüzleşmenin en önemli alanlarından biri de kuşkusuz kadına yönelik suçlardır. Savaş ve çatışma süreçlerinin en büyük mağdurları kadınlar ve çocuklar. Kadına yönelik şiddet davalarında bile cezasızlık bir iktidar politikasıyken savaş politikalarının sonucunda Kürt kadınlarına yönelik suçlar tümünden görünmez ve hesap sorulmaz oluyorlar. Katledilen Kürt kadınlarının bedenlerinin teşhir edilmesi, gözaltında taciz ve tecavüz yüzleşmenin en zor kısmı.

Bazen şöyle düşünebiliriz tek tek olaylarla yüzleşmek bir toplumsal uzlaşmayı getirir mi? Elbette sorunu çözmek için yeterli olmayabilir ama bazen bir olaydaki yüzleşme onlarca insanın adalete olan inancını tazeler. Adalet arayışına ömrünü vermiş sembol isimlerden

Berfo Ana hayattayken oğlunun katilleri ile yüzleşebilseydi neler hissederdik bir düşünelim?

Türkiye'nin demokratikleşmesi ve Kürt sorunun demokratik çözümünde geçmişle yüzleşmek olmazsa olmazlardan. Zira son 40 yıllık savaş sürecinde yaşanan yüzlerce acı var. Deyim yerindeyse Kürt halkının bir savaş hafızası oluştu ve derin izler bıraktı. Yaşadığı acıların görünmez olduğunu düşünen, adaletin ve hukukun Kürtler için tesis edilmediğini her gün yaşadıkları ile deneyimleyen bir halkın, bu suçların failleriyle yüzleşmesi gelecek için önemli bir adım. Geçmişle yüzleşmek acıların görünür olması, tarafların birbirini anlaması ve ortak dilin oluşması açısından önemli. Herkesin sorduğu “acılarda bile ortaklaşamıyorsak geleceği nasıl ortaklaştıracacağız?” sorusunun cevabı geçmişle yüzleşmek ve onarıcı bir adalet süreci inşa etmektir. Böylece savaşın yarattığı hafızanın yerini demokratik ortak bir geleceğin inşa arzusu alacaktır.

Bir Yahudi halk deyişi der ki “hatırlamak kurtuluşun sırrıdır.” Hatırlayıp, yüzleşerek acılarımızın izlerini onarabiliriz.

Bir gün sembol olarak ağzında zeytin dalı taşıyan güvercin “şu insanlar bıraksalar da bende kuş olup uçam” diyecek. Yapacağımız bir şey var o da “yaşasın barış” ”biji aşıti” demenin yanında toplumsallaştırmak için emek vermek...

...Daha bir demet kır çiçeği
alıp koymadık vazoya
Güller mi unutturdu bize sevinci
yoksa aşındırdık mı kimi duyguları,
Şöyle bir akşam,
söyleşemedik dostlarla
erkenden kapandı perdeler
yorgun muydu çocuklar da
Her gün yağmalanan
talan edilen sevincimiz
kurudu galiba büsbütün
su yürümüyor dallara

Ahmet Telli

Eylül olunca aklımıza ilk gelen şey 1 Eylül Dünya Barış Günü oluyor. Tabii sonbaharın ilk ayı, hazan ve hüznün ayı olarak da biliyoruz. Ama zaten tüm aylar bizim gibiler için bu duyguların her mevsim yaşandığı zamanlar. Şimdi dönelim 1 Eylül Dünya Barış Günü'ne

aslında önce barış grubu üyesi Barış Meclisi'nin kurucularından Ali Şükran Aktaş'ı anarak ve ona saygıyla başlamalıyım. Erken bir kayıptı ve barış mücadelesine bedel ödeyerek, emek vererek uzun yıllar çalışmalar yürüttü. Fakat ne yazık ki diğerleri gibi o da barışı göremedi. Mutlaka devri daimdir şimdi... Ali Şükran'ın şahsında ondan önce barış mücadelesinde tüm kaybettiklerimiz anısı önünde saygıyla eğiliyorum.

Almanya'nın Polonya'yı işgal ettiği ve 2. Dünya Savaşı'nın başladığı tarih olan 1 Eylül, savaşa karşı olan milyonlarca insan tarafından Dünya Barış Günü olarak kutlanıyor. Barış günü olarak kutladığımız bugün dünyanın birçok yerinde bölgesel ve yerel savaşlar ile çatışmalar devam ediyor.

Barış hakkı 2. Dünya Savaşı sonrasında hazırlanan İnsan Hakları Bildirgesi'nde ve Birleşmiş Milletler'in çeşitli kararlarında vazgeçilemez temel insan hakkı olarak tanımlanır.

Her yıl bugüne dair uzun yıllardır basın açıklamaları, mitingler, paneller, çalışmalar yapılıyor. Merak edenler önceki yıllardaki açıklamalara baksalar, tarasalar uzun yıllardır barışla ilgili neler denmiş hangi metinler okunmuş, her yıl hemen hemen hepsi aynı noktada birleşmiş görünüyor. Tabii barış son derece pozitif bir kelime pozitif olduğu kadar da gerçekleşebilir rasyonel bir tanım. Kimler barışacak, neden barışmaya ihtiyaç var? Savaştan medet umanların yoksunluğu, zavallılığı, insanı, doğayı sevmeyenlerin barışla ne işleri olabilir ki...peki barış severlerin barış isteyenlerin karşısında savaş severlerle nasıl mücadele edip bu topluma ne diyeceğiz, nasıl etkileyeceğiz?

Dünyada savaşların ve çatışmaların yaşandığı ülkelerde yoksul halklar, kadınlar yaşamını yitiriyor şiddeti yaşıyorlar. Mesela, Rusya'nın Ukrayna işgali ile devam eden savaş büyük acılar üretmeye devam ediyor. Libya ve Suriye iç savaşında yüzbinlerce insanın yerinden edilmesine neden oluyor. Bizde de neredeyse yarım yüzyıla yaklaşan savaş ve çatışma ortamı, Türkiye'nin Kürt meselesinde çözümsüzlükte ısrarı, güvenlikçi politikalarla sürdürmek istemesi birçok insanımızın hayatını kaybetmesine, derin yoksulluğa, kadına yönelik şiddetin artmasına neden olmaktadır.

Ulus devlet zihniyet kalıpları içinde tekçilik en büyük sorun, farklılığı kabul etmeme başta olmak üzere Kürtler ve toplumun diğer kesimlerinde de dışlayıcı politikalar olarak sirayet etmektedir. Bu yüzden de toplumsal barışın inşası zor olmaktadır. Başta insan hakları olmak üzere 40 yılı aşkındır süren çatışmalar, İmralı'da Abdullah Öcalan'a yönelik ağırlaştırılmış tecrit ile birlikte tüm topluma dayatılan tecrit olarak görmek gerekiyor.

Sadece İmralı adasındaki tecrit bile hükümetin çözümden ne kadar uzaklaştığını göstermeye yetiyor. Bu kutuplaşma durumu çatışma ortamını körüklüyor, diğer toplumsal sorunlarında artmasına sebep oluyor. Tüm sorunları olumsuz etkileyen bu durumun tüm Türkiye toplumunu da tecrit altına alan bu meselenin çözümü için herkesin çaba, emek göstermesi gerekiyor, çünkü aynı zamanda temel insan hakları ihlali.

O yüzden de Ortadoğu'yu da sarsan en temel mesele Kürt sorunun çözümsüzlüğü Türkiye'de uzun yıllara yayılan çeşitli hükümetlerin gelip geçtiği, bazılarının çözüm konusunda Kürtleri kandırmaya çalıştıkları, kimilerinin de çözme konusunda en ufak bir irade gösteremediği bu coğrafya zalimlerin zulmüne meydan olmuş ama bir o kadar da destansı direnişlere kaynaklık etmiş bir mesele.

Bugünlerde barış haftası etkinlikleri yaparken aklımızdan çıkarmamamız gereken şey kadınların içinde yer almadığı ne barış görüşmelerinin gerçek olacağı ne de toplumsallaşmamış barış meselesinin gerçek olamayacağı... Asıl mesele halkların, kadınların kendi barışlarına sahip çıkabilmeleri bunu da siyaset kurumunun öncelikli sorun olarak görüp çalışmasını yapmalı. Tabii STK'lar, kadın örgütleri de bu öncülüğü yürütmeli. Hele de bu günler, Kürtçe halaya, Kürtçe diline, giyimine kuşamına, yollardaki Kürtçe yazılara bile tahammül yokken neler yapılabilir ve bunlarla nasıl mücadele edilir? Dünya barış günü sade miting, bir iki gösteriyle atlatılacak zamanlar değil, hepimizin önünde acil görev olarak duruyor. Türkiye Kürt barışını gerçekleştirmek zorunda aksi halde daha güçlü bir şekilde Barış demeye devam etmeliyiz. Hele de bir spor karşılaşmasında "yeşil" in posteriyle Amed spor maçına geliniyorsa ve bunu savunanlar da varsa daha vahim.

Topluma dayatılan tekçilik, milliyetçilik, militarizm, ötekileştirmenin son bulması için iktidar uyguladığı tecrit politikasından vazgeçmeli. Bir gün sembol olarak ağzında zeytin dalı taşıyan güvercin "şu insanlar bıraksalar da bende kuş olup uçsam" diyecek. Yapacağımız bir şey var o da "yaşasın barış" "bijî aşitî" demenin yanında toplumsallaştırmak için emek vermek...

Ücretli -ücretsiz emek kısılacı sınıf mücadelesi ve Marksizm

Hülya Osmanağaoğulları-8 Eylül 2024

Türkiye’de de sosyalist sol ya da sınıf örgütleri açısından her daim bir mesafe, eleştiri hatta düşmanlıkla anılan feminist hareket, aslında tam da ücretli-ücretsiz emek kısılacını görerek sınıf mücadelesinin parçası oluyor

Kadın emeği kavramının ev içi emeği de içerecek şekilde algılanır oluşu tümüyle feminist hareketin mücadelesinin ürünü. İkinci dalga feminist hareket ile kadınların ev içinde yaptıkları işlerin (çocuk ve yaşlı bakımı, erkeklere hizmet, yemek, çamaşır vd.) karşılığı ödenmeyen bir emek olduğuna ilişkin maddeci analiz, ilk kez feministler tarafından yapıldı. Yani bugün kadınların ev içinde karşılıksız emek harcamasından kimin çıkar sağladığı tartışması –sermaye mi evdeki erkekler mi- dahi feminist mücadelenin ürünü. Bir politik makale ile yazılı ilk analizi yapan Margeret Benston(1969), kadınların ev içinde yaptığı işlerin sermayenin karlılığını artırdığını ve vazgeçilmezliğini anlatıyordu. Marksist feminizm diye adlandırılan bu çizgi ilerleyen yıllarda, Dalla Costa, Selma James, Federici gibi isimlerin çağrıcısı olduğu ev işlerine ücret kampanyası ile, [kendi deyimleri ile] “ev işlerinin iş olduğu” gündemleştirilmişti. Christine Delphy, radikal feminizm diye adlandırılan akım içinden, patriyarkal üretim tarzının bir sonucu olarak erkeklerin kadınların emeğini sömürmesinin ev işlerini kadınların karşılıksız yapmasıyla mümkün olduğunu anlatır. İkili sistem kuramı ya da sosyalist feminizm diye anılan feminist çizgi ise, ev işlerini kadınların karşılıksız yapmasından esas olarak erkeklerin çıkar sağladığını ve kadınların ev içindeki bu ikincilliklerinin ücretli emek gücüne katıldıklarında da sermaye tarafından daha fazla sömürülmelerine neden olduğunu ifade eder. Sonuçta kadınların ev içinde yaptıkları ve ailenin yaşamını sürdürmesini sağlayan karşılığı

ödenmeyen işlerin maddeci analizi feministler arası tartışmanın ürünüdür. (Yani bugün ev işlerinden sermaye çıkar sağlıyor diyerek feminizmden azade sağlam bir Marksist analiz yaptığını düşünenler feci halde yanılıyorlar!) Marx ve Engels 1875 yılında kadın ve erkek işçilerin eşit işe eşit ücret talebinin sermaye karşısında önemli bir mücadele başlığı olduğunu söylüyorlardı.

Lenin 1899'da kadınların işçi sınıfına katılmasına ve ev dışında ücretli çalışmalarına itiraz etmenin feodal bir kalıntı olduğunu vurgularken, Ekim Devrimi'nden hemen sonra ise sosyalizmi başarıya ulaştırmak için kadınların ev işlerinin boğucu ortamından kurtulup işçi sınıfının parçası haline gelmelerinin kaçınılmazlığını anlatıyordu. Sonuçta hiçbirinin doğrudan ev içindeki karşılıksız kadın emeğinin maddeci analizi üzerinden bir önerme yaptıklarını görmüyorduk. Ancak ev içi emeğin maddeci analizinin yapılmamasını bir eksiklik vurgusu ya da eleştiri amacıyla söylemiyorum. 1800'lerden 1900'lerin ilk elli yılına değin patriyarka ile sermaye arasındaki gerilim kadınların işçi sınıfının parçası sayılıp sayılmayacağına, ücretli emek gücüne katılıp katılamayacaklarına ilişkindi. Elbette kadınlar çok daha düşük ücretlerle ve örgütsüz olarak işçileştikleri için sermaye kadınları [ve çocukları] çalıştırmayı tercih ediyordu. Elbette işçi sınıfından kadınlar ev dışında ücretli çalışmalar da ev içindeki işlerden sorumlu olmaya devam ediyorlardı ama patriyarkanın temel kurumu olan aile sarsılıyor ve çözülmeye başlıyordu.

Rusya gibi, İngiltere, Almanya gibi emperyalist ülkelere göre köylülüğün çözülüşünün ve işçi sınıfının çoğunluk haline gelişinin tamamlanmadığı bir ülkede de tüm kadınlar işçi sınıfına katıldıklarında bile kadınların evde karşılıksız emek harcamalarının, devam edeceğini öngörmek –bir sistem olarak patriyarka analizi olmadığı için- mümkün olamazdı. Ki yaşanan sosyalizm deneyimlerinde bakım emeği diye adlandırdığımız çocuk ve yaşlı bakımı, büyük oranda kamusal hizmet haline gelmiş olsa bile çocuk bakımının eve uzanan kısmı ve en önemlisi erkeklerin işlerinin görülmesi kadınların yükümlülüğü olmaya devam etmişti. (Bunu da sosyalizm deneyimlerinde uzmanlaşma, verimlilik baskısı, bürokrasi gibi başlıklarla birlikte, cinsiyete dayalı iş ve meslek ayrımını tartışarak ayrıca ele almak gerekir kuşkusuz.) Özellikle birinci paylaşım savaşı ile ikinci paylaşım savaşının sonrasındaki yaklaşık otuz yıllık dönem, sermaye ile patriyarkanın, feminist mücadelenin kazanımları karşısında yeni bir denge/uzlaşma bulmasına neden oldu. Kadınları ucuz emek olarak istihdam etmek isteyen sermaye ile kadınları işçi sınıfından dışlamaya çalışan patriyarka arasındaki uzlaşma noktası, cinsiyete dayalı iş ve meslek ayrımının sabitlenmesi ile belirlendi. Yani kadın işi olarak belirlenen işlerde çalışan kadınlar, işin gerektirdiği nitelik ne olursa olsun erkeklerden daha düşük ücretlerle

çalışırken, sınıf örgütlenmelerinin de büyük oranda dışında bırakılıyorlardı. Sermaye ile patriyarkanın bir ikinci uzlaşma noktası, özellikle ikinci paylaşım savaşıdan sonra kadınları aileye döndürmek, doğurganlığı artırmak için uygulamaya konulan “aile ücreti”ydi. Böylece erkeklerin eve ekmek getiren ailenin reisi olmaları sınıf ilişkilerince tescillenmişti ve kadınların esas görevi olarak aile işlerinin ücretsiz emekçiliği belirlenmişti. Ve tüm bunlar ikinci paylaşım savaşıdan sonra özellikle Batı metropollerinde etkili bir sendikal örgütlenmeye sahip olunmasına rağmen sınıf hareketince sorgulanmamıştı, ikinci dalga feminist harekete kadar...

Eşit işe eşit ücret 1975’te İngiltere’de kadın işçilerin grevli direnişleriyle yasallaşırken, eş değer işe eşit ücret talebi de bizzat feminist hareketin sermaye karşındaki mücadelesiyle gündeme geldi. Çünkü kadın işi erkek işi ayrımı, kadınların ev işlerinin uzantısı sayılacak işlerde çalıştırılmaları ve “kadın işlerinin” ücretlerinin düşüklüğünden doğrudan sermaye çıkar sağlarken, evdeki erkekler gibi ev dışında da mesai yapmalarına rağmen daha düşük ücret almaları, kadınların ailede erkeklerle eşitsizliğini sabitleyerek, patriyarkanın da kendini yeniden üretmesini mümkün hale getiriyor. Ezcümle ücretli ücretsiz- emek kısıpacı dediğimiz bu gerçeklik sermaye ve patriyarkanın ittifakını güçlendirerek kendini yeniden üretmesini sağlıyor.

Türkiye’de de sosyalist sol ya da sınıf örgütleri açısından her daim bir mesafe, eleştiri hatta düşmanlıkla anılan feminist hareket, aslında tam da ücretli-ücretsiz emek kısıpacını görerek sınıf mücadelesinin parçası oluyor. Ekonomik kriz dönemlerinde artan işsizlik ya da düşen reel ücretler karşısında, kadınların ev içindeki iş yüklerinin artışı (daha az hazır gıda ve hazır çocuk bezi kullanmaktan, daha ucuz alışveriş için daha fazla çarşı pazar gezmek gibi) sınıf siyasetinin güncel politikalarına dâhil etmeyip, feminist hareketi sınıf hareketinden uzaklıkla hatta karşıtlıkla değerlendirmek ise sınıf hareketinin erkekliğinin mücadelenin düzeyini düşürmesi olarak görülmeli aslında.

Kadınların işsizliği, ücretli emek gücüne katılırken özellikle çocuk bakımının yarattığı engeller, düşük ücretler, sınıf hareketinin kadınların yoğun olduğu işkollarında örgütlenmeyi önemsememesi ve bunun da düşük ücretleri kronikleştirirken bir bütün olarak sınıfın ücret ortalamasını düşürmesi, ev içindeki çocuk ve yaşlı bakım ihtiyacının kamusal hizmetlerle karşılanmaması, feminist hareketin/feminist sınıf siyasetinin her daim gündemi. Tüm bunlar sınıf hareketinin ve/veya sosyalist hareketin öncelikli gündemlerinden biri olamıyorsa, feminizmin sınıf hareketine uzaklığından değil, sınıf hareketinin erkek egemenliğinden bahsetmek doğru olur. Ki ücretli-ücretsiz emek

kıskacına politikalarının merkezinde yer vermeyen bir sınıf hareketinin, özellikle neoliberalizmle birlikte ağırlıklı olarak kadın işçilerle özdeşleşen esnekleşmenin, güvencesizleştirmenin ve taşeronlaştırmanın sermaye birikim sürecinin temel unsuru haline geldiği bir dünyada, gerçekçi ve sermaye karşısında etkili bir sınıf siyaseti inşa etmesi mümkün değil.